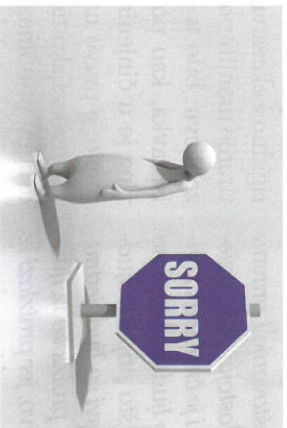

Postavci iz članka 22. stavak 1. Zakona o medijima

4. ČINJENICE I OKOLNOSTI KONKRETNOG SLUČAJA

U konkretnom je ustavnosudskom postupku¹⁰ Ustavni sud ukinuo rješenje revizijskog, drugostupanijskog i prvostupanijskog suda, te predmet vratio potonjem na ponovljeni postupak. Naime, posrijedi je bila medijskoppravna parnica u kojoj je tada maloljetna oštećenica, u procesnom svojstvu tužiteljice, utužila medijskog nakladnika zbog pričinjene joj neimovinske štete povredom prava osobnosti jer je on u mediju čiji je nakladnik objavio fotografije iz amaterskog pomorstva koji je snimio njezin tadašnji partner i učinio ga dostupnim javnosti zbog čega je, uzgred rečeno, kasnije pravomoćno osuđen na kaznu zatvora u trajanju od dvije godine. Po provedbi dokaznog postupka prvostupanijski je sud rješenjem¹¹ odbacio tužbu iz dvaju formalnopravnih razloga, prvo zbog toga jer je zauzeo pravno shvaćanje da se tužiteljica sa zahtjevom za objavu ispravka, umjesto glavnom uredniku, morala obratiti medijskom nakladniku, i drugo, jer je punomoć danu opunomoćenicima smatrao neurednom i nepotpunom.

Naknada štete isplatom u novcu sukladno općim propisima dolazi u obzir ako objava ispravka ili isprike ne bi predstavljala dovoljnu naknadu odnosno ne bi bila odgovarajuća pretrpljenoj šteti objavom informacije

Drugostupanijski sud, potom, usvaja tužiteljčinu žalbu i ukida rješenje o odbacaji. U obrazloženju je rješenja¹², u odnosu na prvi žalbeni razlog od odlučnog značenja, deklarirao pravno stajalište prema kojem... obveza oštećenika da zatraži objavu ispravka, predstavlja izraz općeg načela odštenog prava da oštećenik, sukladno principu zabrane zloupotrebe prava, mora poduzeti sa svoje strane što je u njegovoj mogućnosti da se smanji šteta, odnosno ublaže posljedice štetne radnje... Pojam obraćanja nakladniku iz tog propisa zato treba tumačiti u kontekstu čl. 40. - 45. ZM-a, kojim se cjelovito regulira materija ispravaka informacija (u postupku kod glavnog urednika). Zbog navedenog, sud prvog stupnja je pogrešno ocijenio da je tužiteljčinu tužbu valjalo odbaciti zbog nedostatka procesne pretpostavke iz čl. 22. st. 2. ZM-a... Na drugi se, pak, žalbeni razlog od odlučnog značenja referirao stavom po kojem je...iz priložene punomoći u predmetnom spisu vidljivo je da je tužiteljica ovlastila punomoćnike iz Z. da je zastupaju u postupku radi naknade štete, ovog predmetnog, kako kod suda prvog stupnja, tako i izvan suda i drugih državnih organa, a sve radi zaštite i ostvarenja njenih na zakonu osnovanih prava i interesa. Time je, kako se i u žalbi isiče, tužiteljica priznala sve pravne radnje tih punomoćnika koje su u svezi sa vođenjem predmetnog spora, pa tako i onog koji se odnosi na podnošenje zahtjeva za

obavljanje ispravka sporne informacije, odnosno isprike... Nadalje, u ponovljenom postupku, prvostupanijski sud opetovano odbacuje tužbu, uz obrazloženje prema kojem se: ...tužiteljčin zahtjev za ispravak objavljenе sporne informacije u konkretnomu slučaju ne bi mogao smatrati urednim i potpunim, s obzirom na činjenicu što je tuženik istaknuo prigovor da uz isti nije bila dostavljena punomoć za zastupanje tužiteljice, a ona nastavno, s tim u svezi, nije dostavila (niti ponudila) dokaze iz kojih bi proizlazilo suprotno (da je uz taj zahtjev bila priložena punomoć osnovom koje je ona opunomoćila spomenute punomoćnike glede podnošenja toga zahtjeva) tako da se (i) zbog toga ne bi moglo smatrati da je ona prije podnošenja nazočne tužbe ispunila procesne pretpostavke za istu u smislu odredbe iz čl. 22. st. 2. Zakona o medijima.

Naime, osoba na koju se odnosi informacija kojom su povrijeđena njezina prava i interesi jeđena njezina prava i interesi zahtjev za ispravak informacije mora podnijeti ili osobno i isto potpisati ili putem punomoćnika, time što u tomu slučaju uz zahtjev mora biti priložena i punomoć za podnošenje zahtjeva potpisana od osobe koja traži ispravak. Dakle, prema čl. 22. st. 2. Zakona o medijima prethodni zahtjev za ispravak upućen nakladniku je procesna pretpostavka za daljnje utuženje, jer je zakonodavčeva intencija prigodom inkorporiranja te odredbe u Zakon bila u tomu da se što više sporova nastalih povodom publikacije spornih informacija u medijima riješi izvanjudskim putem.

Stoga je očito da je riječ o prisilnoj (kognitivnoj) odredbi lex specialis koja, kao takva, onemogućuje ikakvu daljnju (nakon protoka zakonskog roka za obraćanje nakladniku ...) konvalidaciju pa tako i glede zatraženog ispravka podnesenog od strane neovlaštene osobe... Drugostupanijski sud odbija tužiteljčinu žalbu kao neosnovanu potvrđujući ispravnost citiranog procesnopravnog stajališta prvostupanijskog suda na kojem se temelji odluka o odbacaji. Konačno, Vrhovni sud u svojstvu trećestupanijskog revizijskog tijela reviziju odbija kao neosnovanu prihvaćajući...kao pravilnu pravnu ocjenu sudova prvog i drugog stupnja da je ispravak zatražen od neovlaštene osobe, te da se nisu stekle pretpostavke iz čl. 22. st. 2. ZM-a za podnošenje tužbe, jer tužiteljica tijekom postupka nije dokazala da je navedenu punomoć uredno dostavila uz zahtjev, pa se ina smatra kao da zahtjev nije ni podnesen. Stoga su neosnovani revizijski navodi kojima se tumači suprotno, pa tim navodima nije dovedena u sumnju pravilnost i zakonitost pobijane odluke¹³...

5. TUŽITELJIČINA USTAVNOPRAVNA ARGUMENTACIJA

U podnesenoj ustavnoj tužbi, nakon iscrpljenja redovitog pravnog puta, tužiteljica je napala procesno-pravna stajališta parničnih sudova svih triju instanci o nedopuštenosti tužbe, smatrajući da joj je osporenim rješenjima povrijeđeno pravo na pristup sudu, koje je sastavni dio prava na pravno suđenje, jer je...eventualni nedostatak punomoći, kojim nespornog utvrđenja da je nakladnik zaprimio zahtjev za ispravku i ispravak i u odgovoru na tužbu priznao da se tužiteljica obratila sa zahtjevom za ispravak i ispriku putem punomoćnika, i gdje je nesporno tko se kome obraća i zašto, u grubom nesrazmjeru s odlukama sudova da ne sude o meritumu u ovom predmetu... Zaključuje, naposljetku, da su je sudovi...opisanim postupanjem stavili u neravnopravan položaj te da su pravo na ugled i čast ograničili pravom na slobodu informiranja te ističe da "obzirom da su čast i ugled vrijednosti istog ustavnog ranga kao i sloboda informiranja, nema razloga da se tužiteljici stavljaju posebne zakonske prepreke i otežani uvjeti za ostvarivanje njezinih prava na naknadu štete..."

6. USTAVNOSUDSKA OCJENA I STAJALIŠTA

Ustavni je sud osnovanost tužbe razmotrio i analizirao s aspekta...ustavnog prava na pravno suđenje propisanog člankom 29. stavkom 1. Ustava, koje jamči i zaštitu od arbitarnosti u odlučivanju sudova i drugih državnih tijela.

Obrazloženja sudskih odluka odnosno odluka drugih nadležnih tijela koja ne sadrže ozbiljne, relevantne i dostatne razloge za ocjenu kakva je odlukom dana, upućuju na zaključak o arbitarnosti u postupnom i/ili materijalnoprvnom smislu...navešti dalje da je...navode podnositeljice o istoj činjeničnoj i pravnoj stvari ispitao s aspekta ranijeg stajališta Vrhovnog suda¹⁴...citrirajući nadalje relevantan fragment obrazloženja vrhovnosudske odluke - ...Kad se i ako se citirana odredba (članak 22. stavak 2. ZM-a, op. Ustavnog suda) tumači gramatički, slijedilo bi da uvjet za tužbu nije ispravak nego 'zatraženje' objave ispravka od nakladnika bez ikakvog određene forme ili sadržaja takvog trženja. Ono bi, dakle, bilo moguće i dopustivo (jer nije ničim zabranjeno) i usmenim putem, pa i implicitno...S obzirom na to da 'trženje' nije opisano, nakladnik ga može jednostavno negirati kao takvo, ma kakav sadržaj ono imalo. Logički, pravno i etički: uvjetovati zaštitu postojećega Ustavom zajamčenog prava ostvarivanjem nemogućih uvjeta ne može biti sadržajem i svrhom Zakona...Odredbom iz čl. 38. st. 4. Ustava RH zajamčeno je pravo na ispravak škodljive informacije, odnosno to se pravo jamči svakome komu je javnom viješću povrijeđeno Ustavom utvrđeno pravo. Zato je u samom temelju zahtjeva za objavu ispravka (pa i kada je taj zahtjev procesna pretpostavka dopustivosti tužbe za naknadu štete) nužno uključeno navedeno subjektiv-

¹⁰ Ustavni sud Republike Hrvatske, broji: U-III-4057/2013.

¹¹ Općinski sud u Pulj, P-699/07-49 od 6. srpnja 2011.

¹² Županijski sud u Pulj, Gž-2618/11-2 od 24. svibnja 2012.

¹³ Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev-253/13-2 od 12. ožujka 2013.

¹⁴ Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev-1553/09 od 24. studenoga 2009.

no pravo bazirano na Ustavu... S obzirom na to da su po ocjeni ovog suda, čast i ugled vrijednosti istog ustavnog ranga kao i sloboda informiranja, nema razloga da se oštećeniku stavljaju posebne zakonske zapreke i otežani uvjeti za ostvarenje njegovih prava na naknadu štete. Prema tome, valja naglasiti da pravno na čast, ugled i dostojanstvo (zajamčeno Ustavom, ZM-om, Općom deklaracijom o pravima čovjeka - čl. 12., Međunarodnim paktom o građanskim i političkim pravima - čl. 17.) predstavlja temeljno ljudsko pravo koje nikada i nigdje nije ograničeno ikakvim međijskim pravima. S druge strane, medijska prava su uvijek ograničena pravom na zaštitu časti i ugleda, kako to izričito proizlazi iz čl. 3. st. 3. ZM-a, ali i iz čl. 10. st. 2. Europske konvencije o ljudskim pravima... Deklarirajući ustavnopravno shvaćanje, Ustavni je sud ustvrdio i da je ... sam Vrhovni sud citiranim rješenjem protumačio cilj i svrhu članka 22. stavka 2. ZM-a. Iz citiranog stajališta Vrhovnog suda proizlazi da je činjenica da je netko zatražio ispravak informacije (premda imperfektnu) dostatna osnova za ostvarenje tog prava, odnosno da bi zauzimanje suprotnog stajališta predstavljalo pretrpani formalizam koji stranci/oštećeniku uskraćuje pravo na naknadu štete. Uz navedeno, a u svjetlu specifičnih okolnosti konkretnog slučaja (mudodobnost podnosiateljice u vrijeme snimanja spornog filma i fotografija, objava informacije tri godine nakon nastanka spornog filma), Ustavni sud ocjenjuje pretrpano formalističkim stajalište Vrhovnog suda i nižeustupanijskih sudova prema kojem se, budući da uz podnesak podnesen zahtijeva

za ispravak informacije podnosiateljica nije dostavila punomoć za zastupanje, ima smatrati da zahtjev nije ni podnesen u smislu članka 22. stavka 2. i članka 40. stavka 3. ZM-a. Ustavnom sudu ne preostaje drugo nego utvrditi da je u konkretnom slučaju riječ o isuviše formalističkom tumačenju nijerodavnih normi ZM-a, koje odstupa od stajališta koje je Vrhovni sud izrazio u svojem ranijem rješenju.

Stoga, Ustavni sud utvrđuje da je osporenim rješenjima podnositeljici povrijeđeno ustavno pravo na pravnično suđenje zajamčeno člankom 29. stavkom 1. Ustava... Nadovezujući se na citirano, nadalje citiramo ustavnopravno stajalište o ustavnom pravu na čast, ugled i dostojanstvo deklariran u obrazloženju jedne krajnje recentne ustavnosudske odluke - ... Ustavni sud naglašava da Ustav svakom jamči poštovanje i pravnu zaštitu osobnog i obiteljskog života, dostojanstva, ugleda i časti. Dostojanstvo čovjeka ključni je čimbenik koncepta prava i dužnosti čovjeka. Svako ljudsko biće ima dostojanstvo već samom činjenicom što pripada ljudskom rodu. U ljudskom dostojanstvu svi su ljudi jednaki u svojim pravima i obvezama koja proizlaze iz ljudske prirode. Dostojanstvo je nepovredivo, jer proizlazi iz ljudske jednakosti. Ono pripada svakome i to svakome jednako. Ugled i čast vanjske su manifestacije ljudskog dostojanstva kao zbir etičkih vrijednosti koje pojedina ima kao član određene društvene zajednice. Subjektivno se ugled i čast, kao Ustavom zaštićena dobra, iskazuju kroz uvažavanje okoline i osobni osjećaj vrijednosti. Ustav pruža zaštitu i dostojanstvu kao svojstvu svakog čovjeka, ali i njegovoj vanjskoj subjektivnoj manifestaci-

ji. Ova zaštitu, stoga, zahvaća i intimnu sferu pojedinca, odnosno i njegov osobni život¹⁵...

7. ZAKLJUČAK

Ustavni je sud predmetnom ustavnosudskom odlukom, a podsjećamo da su njegova ustavnopravna shvaćanja obvezna za sve na temelju odredbe čl. 31. Ustavnog zakona o ustavnom sudu Republike Hrvatske¹⁶, postavio smjerokaz parničnim sudovima da u medijskopравnim parnicama koje se vode radi naknade neimovinske štete pričinjene medijskim dezinformacijama, uključujući, dakako, izvansudski prepravni postupak koji im prethodi, zahtjev za objavu ispravka odnosno isprike kada ispravak nije moguć, moraju promatrati i sagledavati *cum grano salis*, a ne rigidno i ekcesivno formalistički, što uključuje i toletiranje manjih pogrešaka i nedostataka bilo u samom zahtjevu, bilo u cijelom postupku traženja i objave ispravka, kao pozitivne procesne pretpostavke. Razlog je u činjenici što je pravo na ispravak ustavno pravo, a pravo na ugled, čast i dostojanstvo ustavno i konvencijsko temeljno ljudsko pravo neograničeno drugim pravima, pa tako i ustavnim i konvencijskim pravima na slobodu medija, slobodu informiranja, slobodu mišljenja i slobodu izražavanja misli.

¹⁵ Ustavni sud Republike Hrvatske, br.: U-III-6791/2014 od 30. svibnja 2018.

¹⁶ Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske (Nar. nov., br. 49/02 – pročišćeni tekst).

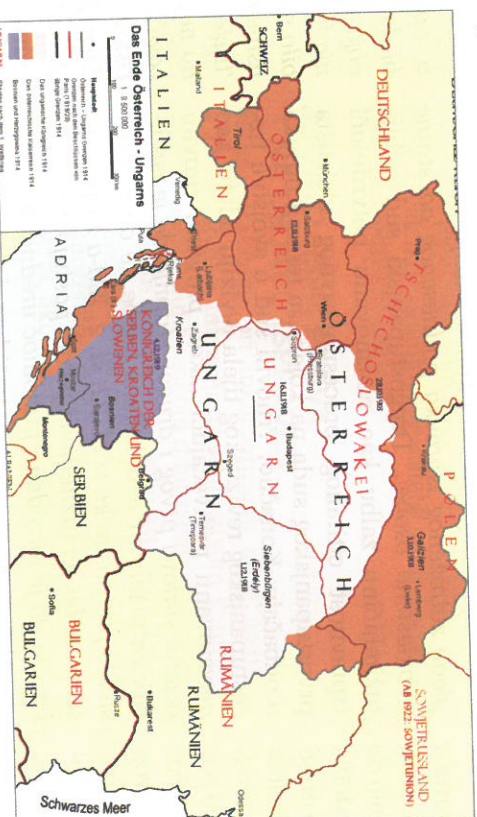
VREMEPLOV

Saint-Germainski ugovor – 10. rujna 1919.

Jedan od niza mirovnih ugovora potpisanih tijekom Pariske mirovne konferencije (1919.-1920.) bio je i Saint-Germainski ugovor od 10. rujna 1919., između Republike Austrije, s jedne strane, i zemalja pobjednica u Prvom svjetskom ratu, s druge strane. Tim Ugovorom službeno je okončano postojanje već prije raspadnute Austro-Ugarske Monarhije, priznata je neovisnost Čehoslovake, Mađarske, Poljske i Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, a Austrija je pretrpjela znatan gubitak teritorija, koji je dodijeljen Italiji, Čehoslovačkoj, Poljskoj, Rumunjskoj, Mađarskoj te Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca.

Ugovor ima 381 članak. Početak Ugovora čine odredbe Povelje Društva naroda i nastavlja se odredbama o granicama Austrije, političkim odnosima u Europi i izvan nje, vojnim, ekonomskim i dr. pitanjima, ratnoj odšteti, itd. Ugovorom su granice Austrije bitno odstupile od predratnog stanja. Oko 60 % teritorija podijeljeno je između pobjedničkih i novostvorenih zemalja - Italije, Rumunjske, Poljske, Čehoslovačke i Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca. Pri krojenju granica najbolje je prošla Italija. Njoj je pripao južni Tirol, dio Koruške oko Tarvisija te čitavo tadašnje Austrijsko primorje – Istra, Gorica i Trst, kao i nekoli-

ko dalmatinskih otoka. Kraljevini SHS pripao je južni dio Štajerske i Koruške, veći dio Dalmacije i vlast nad Bosnom i Hercegovinom, a Češka (Bohemia) i Moravska postale su dio Čehoslovačke, dok su istočna

Galicija i Lombardija pripale Poljskoj. Za određenje granice između Austrije i Kraljevine SHS u jugoistočnoj Koruškoj predviđen je referendum. Područje Klagenfurta podijeljeno je u dvije zone, A i B. Pripajanje Austriji ili Kraljevini SHS ovisilo je o referendumu u zoni A, u kojem je oko 70 % stanovništva prema pismu iz 1910. govorilo slovenski jezik. Referendum u zoni B održao bi se samo u slučaju ako bi većina

stanovništva iz zone A glasovala za Kraljevinu SHS. Referendum je održan godinu dana nakon potpisivanja Ugovora, 10. listopada 1920. godine. Na njemu je 59,04 % glasača bilo za ostanak u Austriji, a 40,96 % za pripajanje Kraljevini SHS. S obzirom na rezultate, referendum u zoni B nije održan. Austrija je kao i ostale zemlje Centralnih sila prihvatila odgovornost za započinjanje rata. Saveznici joj nisu dopustili da se koristi svojim izborom imena nove republike – Republika Njemačka Austrija (Deutschösterreich) i izričito je bilo zabranjeno političko ili gospodarsko ujedinjenje s Njemačkom bez suglasnosti Vijeća Društva naroda. Broj vojnika ograničen je na trideset tisuća, a mornarica je ukinuta i raspodijeljena između saveznika. Ugovor je predviđao naknadu ratne štete, koju je Austrija trebala početi otplaćivati od svibnja 1921., sljedećih 30 godina. Poseban oblik odštete odnosio se na obvezu Austrije da zemljama pobjednicama isporučuje drvene proizvode, željezo i magnezit kao i da preda određeni broj stoke. Tako je Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca bila dužna isporučiti 1.000 milijunih krava od 3 do 5 godina, 300 junica, 25 bikova od 18 mjeseci do 3 godine, 1.000 teladi, 500 volova, 1.000 konja za vuču te 1.000 ovaca.